

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudce JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **E. M.**, zastoupen JUDr. Klárou Kořínkovou, Ph.D., advokátkou se sídlem Fügnerovo náměstí 1808/3, Praha 2, proti žalované: **Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu**, se sídlem nábreží Edvarda Beneše 128/4, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 5. 5. 2021, č. j. 8918/2017-EKO-37, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 7. 2021, č. j. 9 A 68/2021 - 40,

t a k t o :

- I. Žalobci **se přiznává** osvobození od soudních poplatků v řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci, řízení před správními orgány a městským soudem

[1] Předmětem soudního přezkumu je zákonnost usnesení o zastavení řízení o žalobě městským soudem pro včasné nezaplacení soudního poplatku.

[2] Žalobce podal dne 22. 5. 2012 žádost o vydání osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu podle zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu. V žádosti popsal své zásluhy ve vedení odporu proti komunismu. Správní orgány jeho žádosti nevyhověly. Žalovaná uzavřela, že nebyla prokázána některá z forem odboje a odporu proti komunismu (její objektivní stránka). Navíc nebyl zřejmý ani motiv a cíl jednání žalobce, který se nadto dopustil zavrženíhodného jednání.

[3] Žalobce proti rozhodnutí žalované podal správní žalobu. Správním orgánům vytýká rozsáhlá procesní pochybení (zejména v rámci dokazování) a zkreslení skutkového stavu.

[4] Městský soud zástupkyni žalobce adresoval dne 16. 6. 2021 výzvu k uhrazení soudního poplatku s poučením o následcích nedodržení této povinnosti. Výzva byla doručena následujícího dne (17. 6. 2021). Žalobce však soudní poplatek ve stanovené lhůtě neuhradil. Soud proto řízení dle § 47 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) ve spojení s § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, zastavil. Stěžovatel následně uhradil soudní poplatek a podal žádost o osvobození od soudních poplatků pro řízení před krajským soudem.

II. Obsah kasační stížnosti

[5] Proti usnesení soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost.

[6] V té uvádí, že dle nálezu Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2000, sp. zn. IV. ÚS 238/99, je nutné výzvu k zaplacení soudního poplatku zaslat nejenom zástupci, ale i samotnému účastníku řízení. Stěžovatel si je vědom pozdější judikatury Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 22. 7. 2005, č. j. 2 Afs 187/2004 – 69, č. 726/2005 Sb. NSS), má však za to, že úhrada soudního poplatku za řízení je povinností pouze žalobce a jedná se tak o osobní výkon ve smyslu ust. § 42 odst. 2 s. ř. s. Doručením pouze zástupkyni stěžovatele došlo k porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Dle stěžovatele nelze bez dalšího libovolně přenášet povinnost zaplacení soudního poplatku na zástupce, neboť je třeba dále zkoumat, zda stěžovatel uhradil či neuhradil zálohu za právní zastupování.

[7] Stěžovatel byl přesvědčen o tom, že soudní poplatek uhradil. Po obdržení napadeného usnesení ze dne 28. 7. 2021 zkontroloval platby a zjistil, že soudní poplatek v bance z nepochopitelných důvodů „neprošel“. Zástupkyně žalobce ihned po obdržení napadeného usnesení zadala příkaz k úhradě na účet 3703-2928021/0710, v.s. 933006821. Její příkaz nebylo možné zpracovat a povedlo se úhradu provést až poté, co nebylo užito předčísli „3703“, nicméně banka (konkrétně systém George) avizoval, že platbu provedl. Stěžovatel je starobním důchodcem narozeným v roce 1952, dle jeho sdělení nedošlo k úhradě soudního poplatku pro něj z nepochopitelných důvodů. Stěžovatel, stejně jako jeho zástupkyně, má jako banku Českou spořitelnu, a.s. a systém George.

[8] Dle stěžovatele lze přitom předpokládat, že v případě správného uvedení čísla bankovního účtu pro úhradu soudního poplatku v české měně, by dostal své poplatkové

povinnosti dne 30. 7. 2021, tedy v den doručení napadeného usnesení (srov. nález pléna Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 2/07).

[9] Pro výše uvedené navrhuje zrušit usnesení Městského soudu v Praze a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

[10] Součástí kasační stížnosti byla i žádost o osvobození od soudních poplatků pro kasační řízení. V ní konstatoval, že je starobní důchodce, který pečuje o svou nevidomou manželku. Pobírá důchod ve výši 9.150 Kč. Příjmy domácnosti pokrývají její výdaje (což stěžovatel dokládá v přílohách), přičemž stěžovatel dluží společnosti EZV Čepička s.r.o. za materiál a montáž tepelného čerpadla 65.000 Kč. Jako majetek významnější hodnoty uvádí rodinný dům a ojetý osobní automobil.

[11] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvádí, že dle novější judikatury (srov. nález Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 2/07, či rozsudek č. j. 2 Afs 187/2004 – 69), došlo k překonání závěrů nálezu sp. zn. IV. ÚS 238/99, což ostatně potvrzuje i komentářová literatura (srov. BLAŽEK, T., JIRÁSEK, J., MOLEK, P., POSPÍŠIL, P., SOCHOROVÁ, V., ŠEBEK, P. *Soudní řád správní - online komentář. 3. aktualizace*. Praha: C. H. Beck, 2016). Soudní poplatek navíc musí být uhrazen ve lhůtě k tomu stanovené, což stanoví přímo novelizované znění zákona o soudních poplatcích.

[12] Žalovaná proto navrhuje kasační stížnost jako nedůvodnou zamítnout.

III. Žádost o osvobození od soudních poplatků

[13] Nejvyšší správní soud nejprve na základě shora uvedených skutečností posoudil žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků.

[14] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

[15] Pro rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků musí být naplněny následující podmínky: 1) účastník požádal o osvobození, 2) jeho návrh není zjevně neúspěšný a 3) doložil nedostatek prostředků. Pro rozhodnutí o přiznání osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu musí navíc existovat zvlášť závažné důvody.

[16] V dané věci stěžovatel o osvobození od soudních poplatků požádal a z obsahu spisu nevyplývá, že by podaný návrh byl zjevně neúspěšný. Zjevnou neúspěšnost lze chápat jako situaci, kdy je již ze samotných skutkových tvrzení žadatele nepochybné, že mu ve věci nemůže být vyhověno (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 11. 2010, č. j. 6 Ads 107/2010 – 47). První dvě podmínky jsou tedy naplněny.

[17] Nejvyšší správní soud současně dospěl k závěru, že u stěžovatele je splněna i třetí zákonná podmínka k tomu, aby mohl být osvobozen od soudního poplatku za kasační stížnost. Příjmy stěžovatele (jeho domácnosti) pokrývají nezbytné životní náklady. Stěžovatel jako starobní důchodce pečující o svou invalidní manželku má velice omezené možnosti obstarat si výdělek (nad rámec starobního důchodu). Soud neodhlédl od vlastnictví automobilu a domu, není ovšem posláním řízení o kasační stížnosti a úhrady soudního poplatku za ni, aby stěžovatelé prodávali jedinou nemovitou věc, která slouží k uspokojování základních životních potřeb, či se zbavovali osobního automobilu rok registrace 1998, který usnadňuje péči stěžovatele o jeho invalidní manželku a nemá větší majetkovou hodnotu.

[18] Pro výše uvedené soud shledal žádost o osvobození od soudních poplatků důvodnou a žalobci osvobození přiznal (výrok I. rozsudku).

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[19] Kasační stížnost je včasná, podaná osobou oprávněnou, zastoupenou advokátkou, a přípustná. Důvodnost kasační stížnosti soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[20] Kasační stížnost však není důvodná.

[21] Dle § 42 odst. 2 s. ř. s. „[m]á-li účastník nebo osoba zúčastněná na řízení zástupce, doručuje se pouze zástupci. Má-li však účastník nebo osoba zúčastněná na řízení něco osobně vykonat, doručí se i jim.“

[22] K výkladu citovaného ustanovení se Nejvyšší správní soud již před delším časem vyjádřil. Rozšířený senát v rozsudku ze dne 22.7.2005, č. j. 2 Afs 187/2004 – 69, č. 726/2005 Sb. NSS, konstatoval, že *zaplacení soudního poplatku není úkonem, který má osobně vykonat účastník řízení; je-li účastník řízení zastoupen, výzva k zaplacení soudního poplatku se doručuje podle § 42 odst. 2 s. ř. s. pouze jeho zástupci*. Stěžovatel nadto, jak sám uvádí, o výzvě k úhradě soudního poplatku věděl (a byl ze strany své zástupkyně k zaplacení vyzván) od 17. 6. 2021, přesto soudní poplatek ve stanovené lhůtě neuhradil. Kasační námitka o porušení čl. 36 Listiny základních práv a svobod je proto nedůvodná.

[23] Podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona o soudních poplatcích je poplatníkem ve věcech správního soudnictví ten, kdo podal žalobu nebo jiný návrh, kterým se zahajuje řízení, přičemž podle § 4 odst. 1 písm. a) téhož zákona vzniká poplatková povinnost již podáním žaloby. Nezaplátí-li stěžovatel (navrhovatel) soudní poplatek, postupuje soud dle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, který ve znění účinném od 30. 9. 2017 stanoví, že pokud nebyl poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví a k zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se

nepřihlíží. Dle § 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích, nabude-li usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku právní moci, zaniká poplatková povinnost.

[24] Poukázat lze v tomto ohledu dále na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 2. 2018, č. j. 2 As 3/2018 - 32, v němž soud konstatoval, že „[j]elikož poplatková povinnost vzniká již dnem podání žaloby a správní soud má povinnost účastníka řízení k zaplacení vyzvat, je celkový časový úsek více než postačující ke splnění poplatkové povinnosti (ať si již účastník vybere jakýkoli způsob úhrady). Účastníkům řízení nic nebrání soudní poplatek zaplatit ve stanoveném čase, tudíž je nedůvodné a z hlediska důsledků pro řízení i riskantní s platbou otálet a ponechávat ji až na konec soudem vymezené lhůty. Zkrácením doby pro zaplacení soudního poplatku, která byla kompenzována prodlouženou soudní lhůtou, zákonodárce pouze omezil benevolentnost právní úpravy ve prospěch hospodárnosti soudního řízení a předvídatelnosti pro účastníky řízení (nyní je jednoznačně určen konečný okamžik pro úhradu soudního poplatku a tím je poslední den stanovené lhůty), čímž nemohlo dojít k odepření přístupu k soudní ochraně.“ Tento závěr aproboval také Ústavní soud v usnesení ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 1334/18, v němž naznal, že „již samotná povinnost soudů vyzvat poplatníka k úhradě splatného soudního poplatku je do jisté míry beneficiem, jelikož poplatková povinnost je jednoznačně určena zákonem a žalobcům v zásadě nic nebrání, aby ji řádně splnili již při podání žaloby. Pokud tak neučiní, a dokonce tak neučiní ani v dodatečné lhůtě poskytnuté soudem, je zastavení řízení logickým a ústavně konformním důsledkem jejich pasivity.“

[25] Podle nyní účinného zákona o soudních poplatcích je dodatečně stanovená lhůta, poskytnutá soudem poplatníkovi k zaplacení soudního poplatku podle § 9 odst. 1 věty první zákona o soudních poplatcích, zcela nepochybně lhůtou propadnou. Nemůže-li soud přihlížet k poplatku zaplacenému po uplynutí této lhůty, použitím argumentu *a fortiori* (*a maiori ad minus*) lze dovodit, že po uplynutí této lhůty nemůže přihlížet ani k podanému návrhu na osvobození od soudních poplatků (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 12. 2017, č. j. 3 As 321/2017 - 19, zcela shodně též rozsudek téhož soudu ze dne 6. 3. 2019, č. j. 7 Afs 26/2019 - 14). Obdobně také v usnesení ze dne 25. 10. 2018, č. j. 1 Afs 245/2018 - 46, Nejvyšší správní soud uvedl, že „o osvobození od soudního poplatku lze požádat pouze v rámci lhůty dodatečně určené soudem podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, přičemž tato lhůta je propadná. Po jejím marném uplynutí soud nemůže přihlížet nejen k opožděně zaplacenému poplatku, ale ani k opožděně podanému návrhu na osvobození od soudních poplatků.“

[26] Nelze tedy přisvědčit ani závěru stěžovatele, že zaplacením soudního poplatku v den doručení napadeného usnesení by došlo k dodržení lhůty pro jeho uhrazení (na té nic nemění ani podaná žádost o osvobození od soudních poplatků).

[27] Stěžovatel dále poukazuje na nesprávně uvedené číslo účtu, přičemž při zadání předčíslí „3703“ platba soudního poplatku „neprošla“. K tomu doložil otisk obrazovky z internetového bankovníctví.

[28] V projednávané věci je stěžovatel zastoupen advokátkou, tedy právním profesionálem, který mezi jinými musí vědět, jak uhradit soudní poplatek. Je-li stěžovatel, jak sám uvádí, starobním důchodcem, ročník narození 1952, z čehož dovozuje obtíže při

placení soudního poplatku, je na zástupkyni, nikoliv na soudu, aby těmto obtížím předešla (v zájmu svého klienta); jde o smysl zastoupení před soudy a základní znalost profesionálních zástupců, kteří jsou za své služby klienty placeni. Městský soud navíc nestanovil jediný způsob úhrady soudního poplatku, ale vícero. Z e-mailové komunikace mezi zástupkyní a žalobcem se přitom podává, že zástupkyně svému klientovi (stěžovateli) uložila, že má platbu uhradit bankovním převodem. Tuto možnost využil, kontrolu, zda došlo k úhradě však provedl až po doručení usnesení o zastavení řízení. Kontrola toho, zda k uhrazení soudního poplatku došlo, je přitom u bezhotovostních plateb jediným způsobem, jak se ujistit, že k platbě došlo. Stěžovatel i přiznává, že po následné kontrole, zjistil, že k úhradě nedošlo. Soudu je z úřední činnosti známo, že předčísli uvedené soudem nebrání zadání platby. Používá-li stěžovatel (či jeho zástupkyně) konkrétní bankovní systémy k bezhotovostním platbám (zde George), sám si musí být vědom, zda je předčísli požadováno, či nikoli, resp. brání-li provedení platby. Nadto zástupkyně stěžovatele v zaslané kopii otisku obrazovky zadala mezinárodní formát bankovního čísla (CZ78 0710 0037 0300 2092 8021), nikoliv pouze předčísli „3703“. Svá tvrzení o vadném předčísli ani ničím relevantním nedokládá.

[29] Soud znovu zdůrazňuje, že pravidlem má být zaplacení soudního poplatku spolu s podáním žaloby. To se nestalo. Stěžovatel byl proto následně městským soudem řádně vyzván k zaplacení soudního poplatku, přičemž byl v řízení zastoupen advokátkou, která je právním profesionálem obeznámeným se způsoby jakými platbu soudního poplatku provést (a následně si i její provedení ověřit). Není tedy pochybením soudu, ale odpovědností profesionální zástupkyně zajistit (ověřit), neprovádí-li tento úkon sama, že její klient (stěžovatel), soudní poplatek „zvládl“ uhradit.

[30] Kasační stížnost je stran poslední vznesené námitky nedůvodná.

V. Závěr a náklady řízení

[31] Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[32] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, již by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože jí v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. září 2021

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu